

Implementatiehandreiking De SigMa-methodiek: ‘Samen op zoek naar instrumenten voor tijdig en nauwkeurig signaleren en markeren van veranderingen bij verpleeghuisbewoners in de palliatieve fase’

Inleiding

De handreiking is bedoeld voor projectleiders binnen de zorgorganisatie die met de SigMa-methodiek aan de slag willen gaan. De handreiking geeft informatie over de belangrijkste onderdelen van het project en hoe het project optimaal geïmplementeerd kan worden binnen de eigen organisatie. Door de SigMa-methodiek in te zetten wordt het gebruik van instrumenten gestimuleerd en versterkt de signalerende rol van zorgmedewerkers (verzorgenden, helpenden, etc.) en ondersteunend personeel in de palliatieve fase voor verpleeghuisbewoners. Onder ondersteunend personeel valt ook personeel die geen zorgtaken heeft maar wel vaak contact heeft met de bewoner en dus veel signaleert, zoals iemand van de huishoudelijke dienst of een huiskamerassistent.

Doelstelling van het project

Het project wordt nader beschreven op [Palliaweb](#). De implementatie van dit project is gericht op het signaleren en markeren van veranderingen in de palliatieve fase. Met de SigMa-methodiek kunnen zorgmedewerkers en ondersteunend personeel zelf aan de hand van een stappenplan de geschikte instrumenten kiezen die het signaleren en markeren van de palliatieve fase ondersteunen en die specifiek bij hen (het team, de knelpunten en de context) passen.

Randvoorwaarden voor implementatie

Voordat kan worden gestart met het project is het van belang een inventarisatie te doen van de huidige situatie in de organisatie. Om een draagvlak te creëren voor de inzet van de SigMa-methodiek en een draagvlak te creëren voor de implementatie van de opbrengsten (namelijk 1 of meer instrumenten) van de SigMa-methodiek moet afstemming plaatsvinden met verschillende mensen binnen de organisatie en het beleid. Dit staat tevens beschreven in de [SigMa-methodiek handleiding](#) stap 1: de voorbereiding. Het is van belang een of twee projectleiders aan te stellen binnen de organisatie voor het implementeren van het project. In de SigMa-methodiek wordt dit een SigMa-coördinator genoemd. Dit kan bijvoorbeeld een verpleegkundige of verpleegkundig specialist zijn. Deze is verantwoordelijk voor een plan hoe de SigMa methodiek wordt ingezet in de instelling, zoals welke teams betrokken worden, het tijdpad en specifieke afspraken met betrokkenen.

In de [SigMa-methodiek handreiking](#) staan diverse aandachtspunten voor het implementatieplan. Voor het opstellen van een implementatieplan kan gebruik gemaakt worden van een checklist (zie bijlage 1). De checklist geeft algemene randvoorwaarden weer en waar nog aandacht voor nodig is binnen de organisatie.

Algemene informatie over het maken van een implementatieplan:

- [Maak zelf een implementatieplan - ZonMw Digitale Publicaties](#)
- [Toolkit TAPA\\$: transmurale palliatieve zorg - Palliaweb](#)

Belangrijke punten voor implementatie m.b.t. SigMa methodiek (ook terug te vinden in de inleiding van de methodiek):

- Vanuit de organisatie is het aanstellen van een SigMa-coördinator als projectleider nodig om de SigMa-methodiek uit te voeren en te implementeren op teamniveau.
- Basiskennis palliatieve zorg is aanwezig bij de betrokken zorgmedewerkers. Als de basiskennis niet voldoende is, is het aan te raden een basiscursus palliatieve zorg te organiseren.
- Draagvlak voor de implementatie bij zowel je eigen team als andere teams in de organisatie.

Training en hulpmiddelen

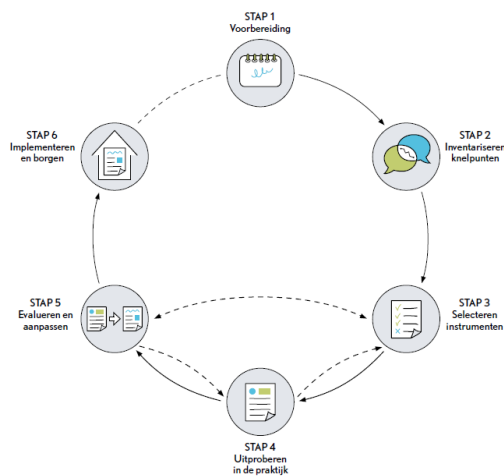
Wanneer aan de randvoorwaarden is voldaan, kan het project starten. Het project kent de volgende onderdelen:

- [SigMa-methodiek handreiking](#)

In deze handreiking wordt het Sigma-stappenplan voor implementatie en de Sigma-set aangereikt.

- [Het SigMa-stappenplan](#)

De SigMa-coördinator kan zelfstandig het SigMa-stappenplan implementeren met als doel tijdige en nauwkeurige signalering en markering van veranderingen bij verpleeghuisbewoners in de palliatieve fase te verbeteren. De Sigma-coördinator doet dit in samenwerking met een kernteam. Het stappenplan bestaat uit 6 stappen: voorbereiding, inventariseren knelpunten, selecteren instrumenten, uitproberen in praktijk, evalueren en aanpassen, en implementeren en borgen.

- [De SigMa-set](#)

De SigMa-set is een selectie van instrumenten die kunnen ondersteunen bij het tijdig en nauwkeurig signaleren van veranderingen in de situatie van verpleeghuisbewoners. De set bevat instrumenten die goed aansluiten bij veelvoorkomende knelpunten en veelvoorkomende wensen en behoeften van de zorgmedewerkers van verpleeghuizen.

Ondersteunende materialen bij de zes stappen in de SigMa-methodiek:

- Video Sigma-methodiek: [Introductie](#)
- Video Sigma-methodiek: [Signaleren en markeren](#)

- Video Sigma-methodiek: [Uitleg SigMa-methodiek](#)
- Video Sigma-methodiek: [Selecteren van instrumenten](#)
- Video Sigma-methodiek: [Evalueren en aanpassen](#)
- Video Sigma-methodiek: [Implementeren en borgen](#)
- [E-learning](#)
Een E-learning voor de SigMa-coördinator ter ondersteuning van de implementatie van de SigMa-methodiek. De E-learning bevat de uitgewerkte onderdelen van de handreiking en bevat vragen die de kennis over SigMa bevorderen. De E-learning is kosteloos te volgen.

Investing SigMa

Hieronder is een schatting gemaakt wat de investering is voor de implementatie van de SigMa-methodiek. Deze investering is weergegeven in een kostenurentabel en een planning. Dit kan per organisatie verschillen.

	Tijdsinvestering per persoon *	Totaal geschatte uren**
Inzet SigMa coördinator (1 persoon)	Gemiddeld 2,5 uur per week in opstartfase (1 ^e 3 maanden), daarna gemiddeld 1 uur per week	100
Bij voorkeur: Inzet SigMa co-coördinator (1 persoon)	Gemiddeld 1 uur per week	80
Inzet kerngroep (5-12 personen)	Gemiddeld 1 á 2 uur per maand	100-300

* Hierbij wordt uitgegaan van een looptijd van 18 maanden.

** Naast totaal geschatte uren, is functie(schaal) belangrijk bij het berekenen van de kosten

Voorbeeld planning

Planning implementatie																		
Looptijd: het aantal maanden																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Vorbereidende activiteiten																		
Stap 1 (Vorbereiding)	x	x	x	x														
Stap 2 (Inventariseren knelpunten)					x	x												
Stap 3 (Selecteren instrumenten)							x	x										
Stap 4 (Uitproberen)									x	x	x							

in de praktijk)																		
Stap 5 (Evalueren en aanpassen)												X	X	X				
Stap 6 (implementeren en borgen)															X	X	X	X

Leerwerkplatform

Organisaties die (de intentie hebben om) met dit [kansrijk project](#) aan de slag gaan kunnen via het leerwerkplatform cyclisch leren en geleerde lessen terugkoppelen aan het werkveld via interactie op het platform. Het leerwerkplatform kan van toegevoegde waarde zijn om organisaties met elkaar te verbinden.

Organisaties ofwel SigMa-coördinatoren kunnen zich aanmelden via nppzii@pzn.nl onder vermelding de volgende gegevens:

- Naam kansrijk project
- Naam projectgroeplid
- Het werk emailadres (geen privémailadres)
- Naam van de organisatie
- Functie projectgroeplid in de organisatie
- Functie projectgroeplid in het project

Bijlage 1 Checklist algemene implementatie randvoorwaarden *

Randvoorwaarde	Voldoet			Opmerking
	(nog) niet	Gedeeltelijk	Wel	
Projectleider en projectgroep				
<ul style="list-style-type: none"> • Zijn de taken en verantwoordelijkheden van de projectleider duidelijk en uitvoerbaar • Is de looptijd van de implementatie vastgesteld • Zijn de taken en verantwoordelijkheden van de projectgroep duidelijk en uitvoerbaar 				
Management				
<ul style="list-style-type: none"> • Weet het management wat het project inhoudt 				
<ul style="list-style-type: none"> • Sluit de doelstelling van het project aan bij de doelstelling van de organisatie 				
<ul style="list-style-type: none"> • Past het gebruik van aangeboden training en hulpmiddelen aan bij de werkwijze van de organisatie 				
<ul style="list-style-type: none"> • Staat het management over het algemeen positief tegenover projecten met als doel de kwaliteit van (palliatieve) zorg te verbeteren 				
<ul style="list-style-type: none"> • Staat het management positief tegenover het implementeren van dit project 				
<ul style="list-style-type: none"> • Bestaat er helderheid ten aanzien van de rol van het management bij de go/no-go momenten? 				
Inzicht in noodzakelijke investeringen				
<ul style="list-style-type: none"> • Kan er in de organisatie voldoende tijd en geld vrijgemaakt worden voor de implementatie 				
Bevorderende factoren				
<ul style="list-style-type: none"> • Is er in de organisatie voldoende kennis ten aanzien van palliatieve zorg en proactieve zorgplanning 				
<ul style="list-style-type: none"> • Is er in de organisatie een visie op palliatieve zorg 				
<ul style="list-style-type: none"> • Is er een duidelijke en bestendige organisatiestructuur met een vast team en leidinggevend 				

<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er op het moment dat het implementatieproject van start gaat nog andere projecten? En is dit project met deze projecten qua tijd en geld te combineren? 				
<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er (positieve) ervaringen binnen de organisatie met implementatietrajecten? 				
<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er enthousiaste 'kartrekkers' in de organisatie die dit project kunnen promoten? 				
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen de medewerkers die geschoold en getraind gaan worden voldoende frequent met de hulpmiddelen werken om er vertrouwd mee te raken 				

* Deze tabel is gebaseerd op projectervaringen uit andere projecten zoals bij het [Zorgpad Stervensfase](#).